

דניאל ז'ינז'יפה

5/

- עלינו ארצה ב-1925, ולבנימינה הגענו ב-1927/28. הגעתי לכאן בגיל תשע. התקבלנו למגורים ברפת הקליפורנית. ברפת היו שנים-עשר חדרים ובל חדר נקלטה משפחה. הגיעו אז ארבע-עשרה משפחות. כשעברנו לשכונת יעקב, הגיעו עוד משפחות. כשגרנו ברפת הקליפורנית, לא היו נוחיות ואמבטיה. הכל היה בחוץ.
- האם רוב המשפחות היו מרובות ילדים?
- כן. היינו אז שמונה ילדים ואחר כך היינו עשרה. לרוב המשפחות היו יותר משלושה ילדים.
- כמה אחים וכמה אחיות אתם?
- שמונה אחים ושתי אחיות. רק שניים נולדו בארץ. אחותי הגדולה נשארה ברוסיה ועלתה רק לפני עשרים שנה.
- בני כמה היו הוריך כשעלו ארצה?
- בני ארבעים פלוס.
- העדה הגרוזינית התחתנה בינה לבין עצמה בבנימינה?
- כן, רוב העדה.
- אתם מכירים מגיל קטן (הוא ואשתו)?
- עלינו באותה אוניה, גדלנו יחד ולמדנו יחד. היינו שכנים. אשתו: זו היתה משפחה אחת גדולה. בשמחות (בר מצוות, חתונות וכד') לא היה צורך להזמין את האנשים. ברור היה שכולם באים. כשהתארסנו, זה היה פתאומי ולא הזמנו חברים. בא חבר טוב לאבי ואמר לו, שיתבייש על שלא הזמינם לארוסין. עכשיו היחסים שונים לגמרי.
- (לדניאל) בן כמה אתה?

22.2.93 תאריך התפטרות: 72. אשתי בת 75.

- כשגרנו ברפת, התארגנו לקניית לחם אצל האופה מרגלית. אחרי כמה ימים התחלנו לקטוף יסמין. היסמין נזרע על-ידי איכרי בנימינה עוד לפני שהגענו, ואנחנו הובאנו כקוטפים. היתה זו עבודה מאד קשה: קמנו בארבע בבוקר עם הילדים (התינוקות הושמו בערסלים) ועבדנו עד אור הבוקר.
- כמה ילדים יש לכם?
- שלוש בנות, חמישה נכדים ושני נינים.
- איפה הם היום?
- אחת בתורה, אחת בהרצליה ואחת בנס ציונה.
- מה היתה מערכת היחסים בין הקוטפים לאיכרים?
- היחסים היו טובים. בסופו של דבר, רוב הגברים יצאו לעבודות חוץ, והילדים והנשים נשארו לקטוף יסמין.
- האיכרים עבדו אחכם?
- לא. הם עבדו בעבודותיהם החקלאיות.
- קיבלתם שכר בקבלנות?
- ודאי. היסמין הובא לבית החרושת ונשקל שם. השוקל היה פברמן ואחר כך יצחק לוי. לפנייהם היה מישחו אחר. אם היסמין הובא מעט רטוב, הורידו לו כמה עשרות גרמים מהמשקל.
- במה הבאתם את היסמין?
- בסלי קש גדולים שנישאו על הגב. הכי קשה היה ללכת לבית הספר אחרי הקטיף, ולחזור אחרי בית הספר שוב לעבודה.
- מה קטפתם בפרח?
- את הפרח כמות שהוא. מהפרח הפיקו רק את התמצית. קטיף היסמין נעשה פעמיים: בחשיכה, כשהפרחים בלטו ואחר כך שוב, למקרה שמשוהו

"התפספס". מי שהיה בגובה היסמין היה לו טוב, אבל המבוגרים נאלצו להתכופף וגבם נהרס.

– באיזה צבע הפרחים?

– לבן.

– מה היה גובהם?

– בין 1.10 מ' ל-1.30 מ'. כל שנה היסמין נגזם. היתה גם תחנת נסיונות בזרעוניה, שם קטפנו ציפרנים ואקציה, וקיבלנו משכורת טובה בהרבה.

...לכל משפחה נקבע איכר אחד. אנחנו קיבלנו את שמולביץ'

וקטפנו אצלו.

– מי "שידך" ביניכם לבין איכרי בנימינה?

– הסוכנות ופיק"א. היינו אמורים להתיישב בהרצליה, אבל בגלל היסמין אבותינו החליטו לבוא לבנימינה (כדי שלילדים תהיה עבודה).

– הכרחם גידולים כאלה בגרוזיה?

– לא. אבי ז"ל היה סוחר ירקות גדול וסיפק לצבא האוקראיני. 99% מהגרוזינים היו סוחרים.

אשתו: אנחנו עלינו בתור ציונים. אבי היה בקבוצת פעילים שארגנו את העליה. אחד מהם היה דוד באזוב, שלא זכה לעלות.

– הרגשתם מקופחים שלא קיבלתם אדמה?

– ודאי. באנו לכאן על מנת לקבל משהו, לא רק כדי להיות פועלים.

במשך שנה גרנו ברפת, וב-1929 עברנו לבתים בשכונת יעקב. אז קיבלנו יחידת משק עזר והמשכנו להיות פועלים חקלאיים בשטחי פיק"א. איכרי בנימינה כבר לא קיבלו אותנו לעבודה. בפרדס חנה היתה משתלה שסיפקה שתילי עדרים לפרדסים, ושם עבדו הורינו.

כששעברנו לבתים בשכונת יעקב, שתלנו יסמין בחצרות. לכל אחד
ניתנו 2.5 דונם עם בית של שני חדרים, מטבחון ושרותים בחוץ.
מקלחות לא היו.

- כך היו גם האיכרים?

- כן, אבל היה הבדל: בתיהם היו קצת יותר גדולים. אנחנו קיבלנו
חמישה דונם אדמת פרדס, שניים וחצי דונם עם בית וחצר, ושלושה
דונם אדמת השקאה.

- אתה נשמע מקופח.

- זה לא היה בסדר. אבותינו לא הצליחו להביא לכך שנתיישב במקום
כאיכרים. לאחר שמונה שנים הגיעו אנשי נחלת ז'בוטינסקי, שקיבלו
התיישבות. זו היתה אפליה זדונית.

- למי אתם באים בטענות?

- למוסדות: פיק"א והסוכנות.

בגיל ארבע-עשרה פרשתי מהיסמין. בגיל שש-עשרה כבר הייתי
עצמאי. יצאתי ללמוד נגרות והצלחתי יפה. אחר כך הפכתי למרכז
עובדי אריזה, וזו היתה העבודה המכניסה ביותר בחורף.

- היית נגר תיבות?

- כן. 90% מהפועלים שגייסתי לעבודה היו משכונת יעקב.

- היקים קיבלו נחלה?

- כן.

דניאל זינזיכה, 22.2.93

– גם היום יש קצת כעס על האפליה. כשלמדתי בבית הספר לא הושיבו אותנו על-יד בני האיכרים. בשביל הגרוזינים היתה כיתה מיוחדת. אחרי פרעות וגידופים מצידנו באו אנשים ממשדד החינוך, טידרו את העניין והתחלנו לשבת זה לצד זה.

(מרגלית): כשהגענו לבנימינה היו למשפחתי תאומים מאד קטנים, בני חמישה שבועות. היינו חייבים ללכת לקטוף יסמין ולא היתה דרך לדאוג להם. לכן עשינו ערסלים בין שורות היסמין והחזקנו את החינוקות אחנו.

לגבי בית הספר: היינו קמים ב-3.00-4.00 לפנות בוקר כדי לקטוף יסמין. קטפנו עד 8.00 בבוקר ובשעה זו כבר היינו רטובים ועייפים. אחר כך רצנו לבית הספר.

– למה הזורים לקחו אתכם לעבודה?

– זו היתה פרנסתנו. הביאו אותנו לעבודה רק בזכות העובדה שהיינו משפחות מרובות ילדים.

– ילדי האיכרים עבדו במשקי משפחותיהם?

– כן, אבל אנחנו הגענו לבית הספר עייפים ובזמן השיעור נרדמנו. לכן היינו מפגרים בחומר וסידרו לנו כיתה מיוחדת.

– על אילו שנים מדובר?

– 1930-1931. אני למדתי עד כיתה ה' ואז עזבתי כדי לעזור להורים.

– איפה עמדו הגרוזינים ביחס לעיסוק בפוליטיקה הפנימית, בחירת ועד המושבה וכד'?

– (דניאל): לנו לא היה שום קשר. שכונת יעקב היתה אגודה נפרדת.

אגודה שיתופית זו היתה בעינינו אפשרות להפוך לאיכרים. גם נחלת ז'בוטינסקי היתה אגודה שיתופית.

- 2 -

- עד מתי זה היה המצב בשכונת יעקב?
- עד קום המדינה. אחר כך האגודה בוטלה וועד המושבה לא המליץ לתת לנו אדמות. אני חכרתי מפיק"א 400 דונם אדמה...
- לא השתתפתם בבחירות לוועד המושבה בשנות השלושים והארבעים?
- לא נתנו לנו. אני היחיד שהייתי בעל יוזמה וחכרתי אדמה מפיק"א: באדמתי זרעתי חיטה, שעורה, אבטיחים... אצלי היתה רק עבודה עברית. האיכרים אמרו לי לקחת פועלים ערבים כדי להרוויח. אני סירבתי ואמנם פשטתי רגל והכל נלקח ממני. נשארתי בלי כלום למרות שפניתי לוועד המושבה.
- על איזו שנה מדובר?
- 1940. ביקשתי מוועד המושבה שיתנו לי אדמה כמו לכולם. הם לא המליצו עלי ופיק"א סירבה לתת לי אדמה. היחידי שהמליץ עלי היה אפי ז"ל. לאגודה היתה באר עצמית וכשהאגודה פורקה נסגרה גם הבאר. הבאה היתה ליד בית הכנסת וסיפקה מים לבתים וליסמין.
- ממי קיבלתם את הזכות לבאר?
- מפיק"א. הייבו אותנו בסכום. היה לנו שטח שעם הזמן צומצם. הוא היה שלנו מ-1929 עד קום המדינה. פיק"א נתנה לנו את השטח שהיה כולו אדמת מדבר וחולות.
- האדמה ניתנה לנו ב-1929-1930. ב-1934/35 נטענו את הפרדסים ואחרי שמונה שנים (הזמן שלוקח לפרדסים להניב פרי) בדיוק התחילה מלחמת העולם השנייה. לא היה למי לשווק את הפרי והתחילו לייבש את הפרדסים.
- ממה התפרנסתם אז?
- מעבודות חוץ. הייתי נוטר שנתיים... האיכרים בבנימינה לא נתנו לנו עבודה והעסיקו רק פועלים ערבים. פעם שמאי היה צריך פועלים. ריכזתי לו שישה ילדים והלכנו לעבוד. בארוחת הבוקר הוא ביקש שיאכלו בעמידה ולא בישיבה ובלית ברירה הם עשו זאת...

...אני ניהלתי את בית האריזה המרכזי בבנימינה. יום אחד, ב-1946, הודיעו לי שבפרדסים עובדת קבוצת ערבים באריזה. ניגשתי למנהל העבודה, שומרוני, ואמרתי לו שאני מפסיק לו את העבודה מפני שיש לי אתם חוזה: אני אמור לספק לו את עובדי האריזה לכל העונה. עשיתי שביתה והם פנו למרכז עובדי אריזה במרכז החקלאי של ההסתדרות. המרכז הארצי אמר: "הלוואי והיו לי מרכזים כמו דניאל בעוד כמה מקומות בארץ".

- בתפיסתך הפוליטית היית "הסתדרות"?
- כן, מפני שהייתי פועל. תפיסתי הפוליטית, בדומה לרוב אנשי שכונת יעקב, היא פועלית בגלל התנאים שנוצרו בבנימינה בזמן הזה. בגרוזיה היינו סוחרים, כלל לא פועלים.

שבוע ימים שבתנו עד שמנהל החברה ביקש ממני להוציא את העובדים ואני דרשתי שתופסק עבודת הפועלים הערבים. בסופו של דבר הם עזבו ואני הוצאתי את הפועלים בחזרה לעבודה, בתנאי שהפסד ימי השביתה ישולם במלואו. ההפסד שולם וחזרנו לעבוד.

- בשכונת יעקב היום גרים בנים ונכדים למשפחות הוותיקות?
- רובם כן. ממשפחתי נשארנו כאן שישה אחים. עד היום שכונת יעקב היא שכונה גרוזינית.

- חבריכם בבנימינה הם מהשכונה הזו?
- בשכונה יש את המשפחה. החברים הם מבחוץ. תושבים חדשים או כאלו שנולדו בשלושים השנים האחרונות בבנימינה, לא כל כך יודעים מה זו שכונת יעקב. הם יודעים על רחוב היסמין אבל לא על השכונה. (מרגלית): בקשר לאפליה: כשהתחלנו לבנות את ביתנו פה, באה אחותה של תושבת בנימינה (ממשפחת הכהן) לקנות פה אדמה ולבנות בית. כששמעה מי יהיו שכניה (גרוזינים), היא נבהלה. אחר כך שכנעו אותה שאין לה ממה להיבהל, ואכן היינו להם שכנים נהדרים. כשהיתה חולה טיפלתי בה כמו באם והיא העריכה זאת מאד.

- יש לכם קשר לעליה הגרוזינית עם המכתב המפורסם על 18 המשפחות... ב-1970?
- אחד מה-18 הוא בן דוד שלי. באותה שנה הגיעו לבנימינה שש משפחות גרוזיניות ואנחנו אירחנו אותם ודאגנו להם לכלים וכד'.
- למה אין להם שם טוב?
(מרגלית): אני גם התאכזבתי מהם. שרתתי אותם ארבע שנים (דאגתי לכל צורכיהם: קופת חולים, חנויות, בית כנסת וכד'), אבל הם התמרמרו ורק רצו לעזוב.
(דניאל): כשעבדתי בתור נהג מונית, שמעתי נהגי מוניות גרוזינים אחרים מדברים על עסקאות לא כשרות, אולי גניבה. אמרתי להם שיפסיקו עם העסקים הללו כי הם עושים לעדה שם כל כך רע. בגרוזיה הם נעקרו מבתיהם ומרכושם, באו לכאן והתנאים החדשים והקשים כאבו להם.
- ממה הם כל כך עשירים?
- ממסחר.
- אתה מרגיש כלפיהם רגש מיוחד?
- לא. בקשר לאפליה: שמעון הכהן נטע פרדס וביקש ממני פועלים... ב-10.00 הוא בא לבקר ועד אז כבר גמרנו הכל. הוא אמר לי שאני גזלן, מרוויח המון כסף על השבוננו. עניתי לו שזה על חשבון השכירים שלי: באנו מוקדם בבוקר כדי שלא לעבוד בשמש. הוא כעס. כשעבד בסוכנות אני הייתי נהג מונית ובנסיעותיו אתי התווכח על המחיר ודרש חצי ממנו.
על היקים: כשהייתי נהג מונית הם נהגו לנסוע אתי לים. יום אחד הוזמנתי אליהם לשעה שלוש. חיכיתי יותר מ-10 דקות. הם ראו אותי ובכל זאת לא יצאו. חזרתי הביתה וכשהוא טילפן אמרתי לו שבמקרה זה אני הייתי היקה ולא הם. הוא התנצל ואחר כך הם דייקו כל הזמן.

- 5 -

בקשר לבילויים: בזמנו הבילוי הראשון היה בנחל התנינים. אחר כך בתחנת הרכבת. הלכנו לראות את הרכבת מגיעה. "בילוי" נוסף היה לריב עם הערבים או ללכת לשוני ולטפס על ההר והקירות. גם בשנים אלה, אנשי שכונת יעקב עשו מסיבות עם ריקודים עממיים. אנחנו קנינו את הפטיפון הראשון בבנימינה. בילוי נוסף היה ללכת לקולנוע לראות סרט. לשם כך רכבנו על חמורים לחדרה.

- מה דעתכם על בנימינה היום?

- לנו טוב מאד. אנחנו מרוצים מבנימינה.

- עד מתי היית נהג מוניה?

- עד 1983. מאז אני פנסיונר.